

М. О. Сторчак,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА АУДІОЛІНГВАЛЬНИМ МЕТОДОМ Ч. ФРІЗА І Р. ЛАДО

Приведено аудіолінгвальну модель формування у студентів усіх спеціальностей мовленнєвих навичок і умінь, необхідних для практичного оволодіння іноземною мовою. Розглянуто засоби і методи навчання іноземної мови, що допомагають успішно вести навчальний процес.

Ключові слова: аудіолінгвальна модель, мовленнєва навичка, мовленнєве уміння, метод навчання.

Приведена аудіолінгвальная модель формирования у студентов всех специальностей речевых навыков и умений, необходимых для практического овладения иностранным языком. Рассмотрены способы и методы обучения иностранному языку, которые помогают успешно вести учебный процесс.

Ключевые слова: аудіолінгвальная модель, речевой навык, речевое умение, метод обучения.

The audiolingual model of developing all specialties students' speech skills and abilities that are necessary to practically master the foreign language is given. Techniques and methods of teaching the foreign language that contribute to a successful teaching process are considered.

Key words: audiolingual method, speech skill, speech ability, teaching method.

Ця робота присвячена дослідженню особливостей методики навчання іноземної мови за аудіолінгвальним методом американських лінгвістів Чарлза Фріза і Роберта Ладо. Час виникнення аудіолінгвального методу припадає приблизно на 40-ві – 50-ті роки, а місцем його найбільшого розповсюдження є Сполучені Штати Америки [4, с. 273]. Ч. Фріз і Р. Ладо зробили значний внесок у розвиток методичної науки, розробивши складну й детальну систему активних вправ [1, с. 91], що побудовані на посиленому тренуванні у ситуативному мовленні.

Актуальність дослідження обумовлена інтенсивним використанням ситуацій спілкування реального життя у процесі навчання іноземної мови, що стимулює студентів до іншомовної мовленнєвої діяльності і підвищує їхній інтерес [5, с. 25] до культури народу-носія мови.

Мета роботи полягає у тому, щоб розвинути у студентів аудіолінгвальні навички й уміння, а саме розуміння на слух і говоріння [3, с. 44], на основі ситуативних моделей, довести ці навички до автоматизму у вільній діяльності чужою мовою, враховуючи реальні потреби спілкування [1, с. 83].

Об'єктом дослідження є процес оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю студентами вищих навчальних закладів усіх спеціальностей на основі аудіолінгвального методу, а предметом слугують аудіолінгвальні засоби і методи навчання, що використовуються у процесі навчання іноземної мови.

Дослідженням особливостей аудіолінгвального методу опікувалися такі вітчизняні та іноземні вчені, як Ю. О. Жлуктенко, О. Г. Кашина, Р. Ладо, К. Ю. Ніколаєва, Г. В. Рогова, Ч. Фріз та ін. Вони розглядали аудіолінгвальний метод через призму позитиву і критики. Деякі вважали, що в аудіолінгвальному методі є чимало позитивного, наприклад, навчання іноземної мови за структурними моделями, посилене тренування у мовленні за допомогою системи усних вправ, колективні методи роботи, активність студентської аудиторії під час навчання, жвавий темп занять, широке використання технічних засобів і наочного приладдя, стимулювання інтересу студентів до культури народу-носія мови та ін. [1, с. 93–94]. Інші бачили в аудіолінгвальному методі багато недоліків, головними з яких є розрив між навчанням усного мовлення і читання, недостатня увага до навчання лексики, перебільшення ролі механічного тренування [4, с. 273], відмова від вправ у перекладі з однієї мови на іншу [1, с. 90] та ін.

На сучасному етапі існує низка методів навчання іноземної мови. Викладачі й науковці розходяться у думках щодо того, які методи є найбільш доцільними і придатними за новітніми мовними нормами навчання. Зазвичай вони поділяють їх на традиційні методи, що походять від граматико-перекладного методу, та на аудіолінгвальні методи, що отримали свій подальший розвиток від прямого методу [3, с. 23].

Традиційний підхід до навчання іноземної мови характеризується використанням рідної мови для пояснення, засвоєння та перевірки навчального матеріалу; дедуктивним поясненням граматики та використанням граматичних вправ; формуванням усіх мовних навичок і умінь, а саме аудіювання, говоріння, читання та письма [3, с. 23]. Такий підхід вже довгий час є широко розповсюдженим у вищих навчальних закладах, і в його методичні прийоми та навчальні матеріали часом упроваджують деякі зміни. Традиційним методам протиставляється друга група методів – аудіолінгвальні методи [3, с. 23].

Останнім часом викладачі проявляють значний інтерес до популярної за кордоном методичної системи навчання іноземних мов, яку називають «структуральною», «мічиганською», «аудіолінгвальною», або за іменами її авторів «системою Фріза-Ладо» [1, с. 3]. Сутність цього методу, який пізніше був названий американським методистом Нельсоном Бруком «аудіолінгвальним» [6], полягає у роботі з типовими для розмовного стилю [1, с. 16] мовленнєвими моделями, якими студенти оволодівають шляхом їх повторення, підстановки, трансформації [2, с. 18] та ін. Ч. Фріз і Р. Ладо підкреслюють, що знати чужу мову – це зовсім не означає знати її слова, окремі речення і граматичні правила. Щоб знати мову, треба навчитися користуватися її моделями, наповнюючи їх потрібною лексикою і додержуючись нормального темпу мовлення [1, с. 17]. Процес роботи з мовленнєвими моделями складається з таких етапів: розучування моделей шляхом імітації, свідомий вибір нової моделі в протиставленні з уже відомою, інтенсивне тренування з моделями і вільне використання моделі [6].

Процес навчання іноземної мови має бути сконцентрованим, головним чином, на усному мовленні. Ч. Фріз і Р. Ладо рекомендують спершу вчити студентів сприймати іноземну мову на слух і розмовляти нею, а вже потім навчати їх читати й писати. Якщо студент засвоїть основні мовленнєві моделі усно, то легко зможе оволодіти навичками читання і письма [1, с. 16]. Основну частину мовленнєвих моделей складають діалоги, які читаються, вивчаються напам'ять, розігруються студентами в парах, а окремі моменти опрацьовуються за допомогою інтенсивного тренування [7].

Ч. Фріз і Р. Ладо надають великого значення виробленню навичок правильної вимови за допомогою імітації, репродукування, розпізнавання вимови іншомовних звуків. При цьому викладач повинен пам'ятати, що орфоепічні успіхи студента залежать від його практики у слуханні й активному користуванні іноземною мовою [1, с. 35].

Американські лінгвісти Ч. Фріз і Р. Ладо рекомендують вивчати граматику за методикою тренування моделей іноземної мови [1, с. 36]. Як мовленнєві моделі у цьому разі виступають речення, що містять певні граматичні явища [1, с. 36]. Ці речення треба вивчати напам'ять і запам'ятовувати їх структурні моделі. Після засвоєння структурних моделей іноземної мови треба переходити до інтенсивного тренування у вживанні й побудові конкретної моделі [1, с. 41], виконуючи велику кількість різноманітних усних вправ [1, с. 17].

Ч. Фріз і Р. Ладо не оминають увагою вивчення словника іноземної мови. На їхню думку, інтереси навчального процесу вимагають обмеження вивчення іншомовної лексики тільки словами, потрібними для оперування звуковими і граматичними моделями. Після засвоєння типових моделей переходять до розширення словникового запасу і вивчення спеціальної лексики з майбутнього фаху [1, с. 18]. Крім того, вони наголошують, що вивчати слова треба лише у контексті, насамперед в діалогах [7]. Це ефективний засіб засвоєння лексичного матеріалу [1, с. 1] і стимулювання розмови іноземною мовою [1, с. 60]. Для пояснення студентам значень слів викладачу слід уникати їх перекладу рідною мовою [1, с. 58]. Так студенти сприйматимуть іноземну мову як необхідний засіб спілкування і проявлятимуть інтерес до її вивчення.

Засвоївши типові мовні, лексичні і граматичні моделі, студенти починають тренуватися у читанні та письмі. Методика навчання іноземної мови має забезпечувати студентам можливість навчитися задовільно читати цією мовою і розуміти прочитане [1, с. 88]. Р. Ладо рекомендує якусь частину навчального тексту прочитати колективно, а решту тексту залишити на домашнє завдання. Викладач повинен заохочувати студентів до самостійного читання [1, с. 64], щоб вони поступово поповнювали свій лексичний запас і могли використовувати його в іншомовній мовленнєвій діяльності. На думку Р. Ладо, для вироблення навичок письма іноземною мовою треба широко застосовувати переписування текстів, проводити диктанти [1, с. 64] та навчати студентів самостійно komponувати свої власні твори [1, с. 65].

Як допоміжні засоби навчання Ч. Фріз і Р. Ладо пропонують використовувати підстановчі таблиці для свідомого тренування мовленнєвих моделей іноземної мови, а також ілюстративну наочність для введення студентів у комунікативні ситуації [4, с. 273]. Ці лінгвісти віддають перевагу звичайним допоміжним засобам навчання, а саме дошці, малюнкам, картинкам, схемам, таблицям тощо [1, с. 81]. На їхню думку, наочне приладдя робить навчальний процес цікавим для студентів і допомагає вільно користуватися моделями іноземної мови. Крім того, важливо пам'ятати, що без практики людина не зможе оволодіти мовою. Тому навчання усної мови, лексики, граматики, читання та письма має завжди супроводжуватися великою кількістю тренувальних вправ і обов'язковим введенням студентів у різноманітні ситуації мовлення.

У навчальному процесі викладач виконує домінуючу роль, він створює мовленнєві моделі і спрямовує всю діяльність студентів на практичне оволодіння мовленнєвою діяльністю, використовуючи відповідні вербальні і невербальні стимули [7]. Він активує жвавий темп [1, с. 93] заняття, і студенти проявляють великий інтерес до вивчення іноземної мови.

Таким чином, аудіолінгвальна методика навчання іноземних мов Ч. Фріза і Р. Ладо містить багато позитивних рис. Практичний досвід довів ефективність аудіолінгвального методу, що сприяє оволодінню живою мовою. Використання цього методу, порівняно з іншими методами, значною мірою полегшує процес навчання іноземної мови, забезпечує логічність, ясність і цілісність в набутті практичних мовленнєвих навичок. Людина вивчає мову поетапно і навички чужої мови складаються повільно, тому кожний новий крок в їхньому виробленні має супроводжуватися ситуаціями спілкування в діалогічному контексті. Як на нашу думку, на перспективу доцільно розглянути досягнення аудіолінгвального методу з точки зору когнітивної лінгвістики і психології.

Література:

1. Жлуктенко Ю. О. Навчання іноземних мов за методичною системою Ч. Фріза – Р. Ладо / Ю. О. Жлуктенко. – К. : Рад. школа, 1969. – 105 с.
2. Кашина Е. Г. Традиции и инновации в методике преподавания иностранного языка [Электронный ресурс] : учеб. пособ. для студ. филол. фак. ун-тов / Е. Г. Кашина. – Самара : Универс-групп, 2006. – 75 с.
3. Методика навчання іноземних мов: теорія навчання іноземних мов : навч. посіб. для студ. класич. та пед. ун-тів / [за заг. ред. М. О. Панченко]. – Одеса : Астропринт, 2011. – 183 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці) : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ніколаєва С. Ю. – К. : Ленвіт, 2008. – 286 с.
5. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку (на англ. яз.) / Рогова Г. В. : учеб. пособ. [для студ. пед. ин-тов. по спец. № 2103 «Иностр. яз.».]. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1983. – 351 с.
6. Аудиолінгвальний метод изучения иностранных языков [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ст. : <http://filolingvia.com>.
7. Аудиолінгвальний метод [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ст. : <http://filolingvia.com>.